

**Державна служба України з надзвичайних ситуацій
Інститут державного управління та наукових досліджень
з цивільного захисту**

СТВОРЕННЯ ПІДРОЗДІЛУ З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Серія 2

СЕРІЯ ПРАКТИЧНИХ ПОРАДНИКІВ

2021

УДК 614.8
ББК 68.9

Перші кроки щодо організації цивільного захисту на базовому рівні місцевого самоврядування: серія практичних порадників /
О.Я. Лещенко, С.А. Кудін, В.М. Михайлов, М.В. Андрієнко, В.Ф. Коробкін,
Н.М. Романюк, Л.В. Калиненко, А.С. Борисова; за
заг. ред. П.Б. Волянського, С.А. Парталяна. К. : ІДУ НД ЦЗ, 2021. Серія 2.
16 с.

Порадник розрахований для сільських, селищних, міських голів та посадових осіб органів місцевого самоврядування, діяльність яких пов'язана із організацією та здійсненням заходів цивільного захисту.

Серія 2 відображає алгоритм дій щодо створення підрозділу з питань цивільного захисту (або призначення окремої посадової особи з питань цивільного захисту) у складі виконавчого органу ТГ.

Дозволяється вільно копіювати, передавати й розповсюджувати на всій території України всіма способами безоплатно для кінцевого споживача.

ISBN 978-617-8015-01-5
ISBN 978-617-8015-03-9

Зміст

1.	Алгоритм дій щодо створення підрозділу з питань ЦЗ або призначення окремої посадової особи з питань ЦЗ	4
2.	Кроки щодо утворення підрозділу з питань ЦЗ.....	6
	Додаток 1 Варіант рішення ради про структурний підрозділ з питань ЦЗ територіальної громади.....	9
	Додаток 2 Варіант примірною Положення про підрозділ з питань ЦЗ територіальної громади.....	10
	Додаток 3 Варіант примірної посадової інструкції фахівця з питань ЦЗ громади.....	14

1. Алгоритм дій щодо створення підрозділу з питань ЦЗ або призначення окремої посадової особи з питань ЦЗ

Звертаємо увагу!!!

на положення Закону України
«Про місцеве самоврядування в Україні»

Стаття 26. Виключна компетенція сільських, селищних, міських рад

1. Виключно на пленарних засіданнях сільської, селищної, міської ради вирішуються такі питання:

2) утворення і ліквідація постійних та інших комісій ради, затвердження та зміна їх складу, обрання голів комісій;

3) утворення виконавчого комітету ради, визначення його чисельності, ...

5) затвердження за пропозицією сільського, селищного, міського голови структури виконавчих органів ради, загальної чисельності апарату ради та її виконавчих органів ...

Стаття 54. Відділи, управління та інші виконавчі органи сільської, селищної, міської, районної у місті ради

1. Сільська, селищна, міська, районна у місті (у разі її створення) рада у межах затверджених нею структури і штатів може створювати відділи, управління та інші виконавчі органи для здійснення повноважень, що належать до відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад.

Це важливо!!!

Кожен орган місцевого самоврядування може мати свою власну «унікальну» організаційну структуру, яка віддзеркалює її спосіб діяльності на рівні громади.

КРОК 1

На першій пленарній сесії сільської, селищної, міської ради розглядається питання щодо створення та напрямів діяльності постійних депутатських комісій ради, де обов'язково питання організації **цивільного захисту в громаді**, як напрям роботи однієї комісії, затверджується рішенням сільської, селищної, міської ради.

КРОК 2

Сільський, селищний, міський голова громади вносить на розгляд ради **пропозицію щодо створення та структури підрозділу з питань ЦЗ** у складі виконавчого органу (сільської, селищної, міської) ради або виділення окремої штатної посади для виконання функцій з питань ЦЗ у складі будь якого відділу (можливе суміщення обов'язків).

КРОК 3

Рада громади, у межах затверджених структури і штатів, приймає рішення про **утворення підрозділу з питань ЦЗ** або введення **окремої штатної посади** для виконання функцій з питань ЦЗ у складі будь якого відділу.

Положення про підрозділ з питань ЦЗ затверджується відповідним **рішенням ради громади**.

Варіант рішення ради громади наведено у додатку 1.

Варіант положення про підрозділ з питань ЦЗ у додатку 2.

КРОК 4

Керівник підрозділу з питань ЦЗ призначається на посаду та звільняється сільським, селищним, міським головою одноосібно чи за погодженням з виконавчим органом.

На вакантні посади підрозділу з питань ЦЗ виконавчий орган громади оголошує конкурс. Конкурс кандидатів на посади фахівців підрозділу з питань ЦЗ проводиться серед осіб, які подали документи. Обрані за результатами конкурсу особи зараховуються до штату.

На посади структурного підрозділу з питань ЦЗ виконавчого органу сільської, селищної, міської ради рекомендується призначати осіб, які мають освіту відповідного професійного спрямування в обсягах, достатніх для виконання службових обов'язків.

КРОК 5

Керівник підрозділу з питань ЦЗ розробляє посадові інструкції співробітників. Варіант наведено у додатку 3.

2. Кроки щодо утворення підрозділу з питань ЦЗ або призначення окремої посадової особи з питань ЦЗ

При визначенні виду структурного підрозділу з питань ЦЗ (відділ, сектор) або призначення окремої посадової особи з питань ЦЗ

ВРАХОВУЄТЬСЯ

Крок 1

Рівень техногенного навантаження на території громади (стаття 50 КЦЗУ)

Крок 2

Ймовірність виникнення НС природного характеру

Крок 3

Чисельність жителів, які проживають на території громади

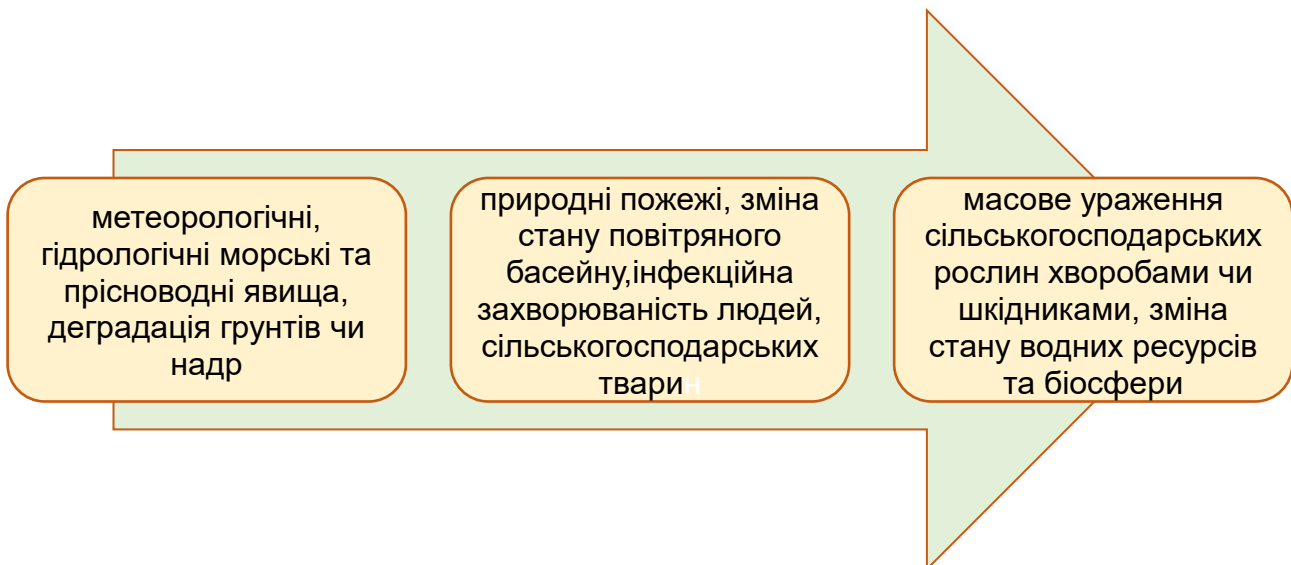
Крок 4

Наявність населених пунктів віднесених до відповідних груп ЦЗ та/або суб'єктів господарювання – до відповідних категорій ЦЗ

Джерела небезпеки виникнення НС техногенного характеру (стаття 50 КЦЗУ)

- потенційно небезпечні об'єкти та об'єкти підвищеної небезпеки
- будівлі та споруди з порушенням умов експлуатації
- суб'єкти господарювання з критичним станом виробничих фондів та порушенням умов експлуатації
  - ядерні установки з порушенням умов експлуатації
  - наслідки терористичної діяльності
  - гідротехнічні споруди
  - неконтрольоване ввезення, зберігання і використання на території України техногенно небезпечних технологій, речовин, матеріалів
  - надмірне та нерегульоване накопичення побутових і промислових відходів, непридатних для використання засобів захисту рослин
  - наслідки військової та іншої екологічно небезпечної діяльності;
  - суб'єкти господарювання, на об'єктах яких здійснюються виробництво, зберігання та утилізація вибухонебезпечних предметів
  - об'єкти життєзабезпечення населення з порушенням умов експлуатації;
  - інші об'єкти, що можуть створити загрозу виникнення аварії

Надзвичайні ситуації природного характеру

Чисельність структурного підрозділу з питань ЦЗ визначається виключно на пленарних засіданнях сільської, селищної, міської ради

У разі, якщо з визначеними завданнями здатна впоратись одна уповноважена особа, тоді підрозділ не створюють, а призначають посадову особу

Це повноваження належить до виключної компетенції сільських, селищних, міських рад.

ОМС мають право самостійно розробляти та затверджувати власну структуру виконавчих органів з урахуванням своїх потреб, фінансових ресурсів та кадрового потенціалу.

Важливо, щоб структурний підрозділ з питань ЦЗ мав статус юридичної особи та за рішенням ради громади виступав розпорядником коштів, що спрямовані на здійснення заходів цивільного захисту громади.

**Варіант рішення ради про структурний підрозділ з питань ЦЗ
територіальної громади**

_____ Рада громади
(___ сесія _____ скликання)

РІШЕННЯ

_____ № _____
Про затвердження Положення
про підрозділ з питань цивільного
захисту _____ ради

Відповідно до частини 4 статті 54 Закону України «Про
місцеве самоврядування в Україні» _____ (міська, селищна,
сільська) рада

ВИРІШИЛА:

1. Для забезпечення організації роботи щодо вирішення питань у сфері цивільного захисту громади створити підрозділ (відділ, сектор) з питань цивільного захисту та затвердити структуру підрозділу (відділу, сектору) з питань ЦЗ у складі начальника та ___ осіб:
2. Затвердити Положення про підрозділ (відділ, сектор) з питань цивільного захисту ради територіальної громади, що додається.

Міський, селищний, сільський голова громади

Варіант примірнього Положення про підрозділ з питань ЦЗ
територіальної громади

ЗАТВЕРДЖЕНО
рішенням __ради _ТГ__

№ _____

**Положення
про підрозділ з питань цивільного захисту
ради територіальної громади**

1. Загальні положення:

1.1. Підрозділ (відділ, відділення, сектор) з питань цивільного захисту ради територіальної громади (далі – підрозділ) є структурним підрозділом виконавчого комітету ради територіальної громади, який забезпечує роботу щодо вирішення питань у сфері цивільного захисту.

1.2. Підрозділ є підзвітним і підконтрольним раді територіальної громади, підпорядкованим виконавчому комітету ради територіальної громади, голові та першому заступнику голови.

Підрозділ забезпечує виконання повноваження виконавчого органу ради територіальної громади покладених на нього у встановленому порядку.

1.3. Підрозділ у своїй роботі керується Конституцією і законами України, актами Президента України і Кабінету Міністрів України, рішеннями ради територіальної громади та її виконавчого комітету, розпорядженнями голови та цим Положенням.

2. Основним завданням підрозділу є:

1) здійснення функцій постійно діючого органу управління цивільного захисту територіальної громади;

2) забезпечення підготовки, скликання та проведення засідань, а також контролю за виконанням рішень комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій, здійснення функцій робочого органу (секретаріату) такої комісії;

3) забезпечення готовності органів управління та сил цивільного захисту громади до дій за призначенням;

4) розроблення та подання на затвердження планів у сфері цивільного захисту, здійснення контролю за їх виконанням;

5) розроблення проектів місцевих програм у сфері цивільного захисту, зокрема спрямованих на захист населення і територій від надзвичайних ситуацій та запобігання їх виникненню, зменшення можливих втрат, надання цих програм у встановленому порядку на затвердження, забезпечення моніторингу їх реалізації;

6) організація та проведення моніторингу надзвичайних ситуацій, здійснення прогнозування імовірності їх виникнення та визначення показників

ризик;у;

- 7) запобігання та реагування на пожежі, їх наслідки, небезпечні події;
- 8) утворення пожежно-рятувальних підрозділів місцевої та добровільної охорони, здійснення контролю за їх готовністю до дій за призначенням;
- 9) взаємодія з органами управління та підрозділами ДСНС;
- 10) забезпечення створення і належного функціонування місцевих систем оповіщення цивільного захисту, системи раннього виявлення надзвичайних ситуацій та оповіщення населення;
- 11) забезпечення здійснення оповіщення та інформування населення про загрозу і виникнення надзвичайних ситуацій, у тому числі в доступній для осіб з вадами зору та слуху формі;
- 12) підготовка пропозицій щодо утворення комунальних аварійно-рятувальних служб, здійснення контролю за їх готовністю до дій за призначенням;
- 13) здійснення методичного керівництва щодо утворення та функціонування об'єктових спеціалізованих служб цивільного захисту та об'єктових формувань цивільного захисту, контролю за їх готовністю до дій за призначенням;
- 14) надання методичної допомоги органам з евакуації щодо організації проведення евакуації та підготовки районів для розміщення евакуйованого населення і його життєзабезпечення, а також зберігання матеріальних і культурних цінностей;
- 15) організація та забезпечення навчання з питань цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки посадових осіб органів місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання, керівників та їх заступників, здійснення підготовки населення до дій у надзвичайних ситуаціях;
- 16) організація підготовки органів управління та сил ЦЗ громади до дій за призначенням;
- 17) організація роботи консультаційних пунктів з інформування громадян про надзвичайні ситуації та поведінку, якої слід дотримуватися у разі їх загрози або виникнення;
- 18) здійснення контролю за проведенням практичної підготовки органів управління та сил ЦЗ на підприємствах, в установах та організаціях, що є у сфері управління ТГ, шляхом узагальнення звітів про проведення спеціальних об'єктових навчань (тренувань) з питань цивільного захисту;
- 19) організація та здійснення заходів радіаційного, хімічного, біологічного, медичного захисту населення та інженерного захисту територій від наслідків надзвичайних ситуацій;
- 20) підготовка пропозицій щодо віднесення суб'єктів господарювання, що належать до сфери управління об'єднаної територіальної громади, що знаходяться у приватній власності, до категорії цивільного захисту та надання їх переліку на затвердження у встановленому порядку;
- 21) визначення потреби та організація завчасного накопичення і

підтримання у постійній готовності засобів індивідуального захисту для населення, яке проживає у прогнозованих зонах хімічного забруднення і зонах спостереження суб'єктів господарювання радіаційної небезпеки I і II категорій, та формувань цивільного захисту, а також приладів дозиметричного і хімічного контролю та розвідки;

22) організація та здійснення заходів з питань створення, збереження і використання матеріальних резервів для запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій;

23) організація виконання вимог законодавства щодо створення, обліку, використання, утримання та реконструкції фонду захисних споруд цивільного захисту;

24) визначення потреби фонду захисних споруд цивільного захисту, планування та організація роботи з дообладнання або спорудження в особливий період підвальних та інших заглиблених приміщень для укриття населення, організація його укриття;

25) підготовка рішень про подальше використання захисних споруд цивільного захисту державної та комунальної власності;

26) організація проведення технічної інвентаризації захисних споруд цивільного захисту, виключення їх, за погодженням із ДСНС, з фонду таких споруд;

27) надання на запити замовників вихідних даних та вимог до завдань на розробку розділу інженерно-технічних заходів цивільного захисту у складі містобудівної документації та участь у підготовці вихідних даних для розробки розділу інженерно-технічних заходів цивільного захисту у проектній документації;

28) підтримання у готовності пункту управління (у разі утворення), забезпечення їх обладнання засобами управління, організація оперативно-чергової служби в цілодобовому режимі;

29) розроблення та вжиття заходів щодо забезпечення сталого функціонування суб'єктів господарювання, що продовжують свою діяльність в особливий період та належать до сфери управління громади;

30) виконання, у межах визначених повноважень, функції з управління майном, що передано до сфери його управління;

31) у режимі підвищеної готовності:

забезпечує організацію оповіщення осіб органів управління та сил цивільного захисту громади, а також населення про загрозу виникнення надзвичайної ситуації та інформування їх про дії у можливій зоні надзвичайної ситуації;

формує оперативні групи для виявлення причин погіршення обстановки та підготовки пропозицій щодо її нормалізації;

здійснює підготовку розпорядчих документів, спрямованих на посилення спостереження та контролю за гідрометеорологічною обстановкою, ситуацією на потенційно небезпечних об'єктах, території об'єкта підвищеної небезпеки та/або за його межами, території, на якій існує загроза

виникнення геологічних та гідрогеологічних явищ і процесів, а також здійснює постійне прогнозування можливості виникнення надзвичайних ситуацій та їх масштабів;

організовує функціонування постів радіаційного і хімічного спостереження та розрахунково-аналітичних груп для здійснення спостереження за радіаційною і хімічною обстановкою при загрозі і виникненні надзвичайних ситуацій, пов'язаних з викидом (вилівом) у довкілля радіоактивних та небезпечних хімічних речовин;

уточнює (у разі потреби) план реагування на надзвичайні ситуації, здійснює заходи щодо запобігання їх виникненню;

уточнює та здійснює заходи щодо захисту населення і територій від можливих надзвичайних ситуацій;

бере участь у заходах із приведення у готовність наявних сил і засобів цивільного захисту, здійснює підготовку пропозицій щодо залучення у разі потреби додаткових сил і засобів;

32) у режимі надзвичайної ситуації:

забезпечує організацію оповіщення осіб органу управління та сил цивільного захисту громади, а також населення про виникнення надзвичайної ситуації;

здійснює підготовку розпорядчих документів щодо переведення органів управління та сил ЦЗ громади у режим надзвичайної ситуації, про призначення керівника робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації та спеціальної комісії з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації, у разі прийняття рішення про її утворення;

організовує роботи із визначення зони надзвичайної ситуації;

здійснює постійне прогнозування зони можливого поширення надзвичайної ситуації та масштабів можливих наслідків;

організовує безперервний контроль за розвитком надзвичайної ситуації та обстановкою на аварійних об'єктах і прилеглих до них територіях;

забезпечує інформування органів управління цивільного захисту та населення про розвиток надзвичайної ситуації та заходи, що здійснюються;

бере участь в організації аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, керівництві проведенням відновлювальних робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій; організації заходів щодо життєзабезпечення постраждалого населення; організації (у разі потреби) евакуаційних заходів; організації радіаційного, хімічного, біологічного, інженерного та медичного захисту населення і територій від наслідків надзвичайної ситуації;

33) у режимі надзвичайного стану – виконує завдання відповідно до Закону України «Про правовий режим надзвичайного стану»;

34) в особливий період громада продовжує функціонувати із урахуванням вимог Кодексу цивільного захисту України та особливостей, що визначаються згідно з вимогами законів України "Про правовий режим воєнного стану", "Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію", а також інших нормативно-правових актів.

Варіант
примірної посадової інструкції фахівця з питань ЦЗ громади

ЗАТВЕРДЖУЮ

_____ Голова громади

« ___ » _____ 202__ року

ПОСАДОВА ІНСТРУКЦІЯ
фахівця з питань цивільного захисту
_____ (сільської, селищної, міської) громади

1. Загальні положення

1.1. Фахівець з питань цивільного захисту _____ (сільської, селищної, міської) громади (далі – фахівець з питань ЦЗ) є посадовою особою _____ (сільської, селищної, міської) громади, яка призначається на посаду та звільняється з посади сільським, селищним, міським головою.

1.2. Призначення фахівця з питань ЦЗ – забезпечення реалізації на території громади державної політики у сфері цивільного захисту. Фахівець з питань ЦЗ у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, Кодексом цивільного захисту України, актами законодавства, нормативними актами, що стосуються державної служби, указами Президента України, постановами та розпорядження Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України.

1.3. Кваліфікаційні вимоги. Освіта відповідного напрямку підготовки (бакалавр, спеціаліст, магістр) без вимог до стажу роботи. Знання спеціальних законів відповідно до посади.

1.4. На час відсутності фахівця з питань ЦЗ в зв'язку з відпусткою, хворобою та іншими причинами, його службові обов'язки виконує фахівець відділу/сектору.

2. Завдання та обов'язки:

1) підготовка, організація виконання та реалізація місцевих програм у сфері цивільного захисту;

2) організація створення відповідно до законодавства пожежно-рятувальних підрозділів на території територіальної громади, у тому числі у складі центрів безпеки;

3) організація створення та використання відповідно до законодавства матеріальних резервів для запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, гасіння пожеж на території громади;

4) забезпечення готовності до дій за призначенням пожежно-рятувальних підрозділів та добровільних формувань цивільного захисту (у разі їх утворення) на території громади;

5) організація відповідно до законодавства та забезпечення навчання з питань цивільного захисту посадових осіб органів місцевого самоврядування та суб'єктів господарювання комунальної власності, працівників пожежно-рятувальних підрозділів, а також комунальних аварійно-рятувальних служб та членів добровільної пожежної охорони – у разі їх утворення на території громади;

6) створення на території громади комісії з питань надзвичайних ситуацій для координації діяльності, пов'язаної із забезпеченням захисту населення і територій від наслідків надзвичайних ситуацій, запобігання виникненню надзвичайних ситуацій і реагування на них;

7) надання допомоги керівнику робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій на території громади в організації робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, гасіння пожеж та проведення відновлювальних робіт, залучення в установленому законом порядку до цих робіт суб'єктів господарювання, добровільні формування цивільного захисту, волонтерів, а також населення;

8) організація утворення органів з евакуації, планування, підготовка та проведення на території громади у разі загрози та виникнення надзвичайних ситуацій, пожеж і інших небезпечних подій евакуації населення (зокрема осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп), культурних і матеріальних цінностей на відповідній території;

9) визначення та облаштування місць масового відпочинку громадян на водних об'єктах, облік таких місць та організація заходів щодо забезпечення безпеки в цих місцях;

10) організація створення комісії з визначення розміру шкоди, заподіяної суб'єктам господарювання і населенню внаслідок надзвичайної ситуації, забезпечення надання довідок про визнання особи постраждалою, списків (реєстрів) постраждалих осіб, а також формування списків загиблих осіб на підставі їх ідентифікації;

11) забезпечення оповіщення та інформування населення, яке проживає на відповідній території, про загрозу виникнення і виникнення надзвичайних ситуацій, зокрема в доступній для осіб з вадами зору та слуху формі;

12) організація забезпечення відповідно до вимог законодавства укриття населення в захисних спорудах цивільного захисту, що належать територіальній громаді, а також інших призначених для цього спорудах, створення, утримання та ведення обліку таких споруд на території територіальної громади, здійснення контролю за їх станом готовності до використання за призначенням;

13) розроблення заходів, спрямованих на забезпечення сталого функціонування об'єктів суб'єктів господарювання, що належать до сфери їх управління, в умовах надзвичайних ситуацій та в особливий період та здійснення контролю за реалізацією зазначених заходів суб'єктами

господарювання;

14) здійснення навчання непрацюючого населення діям у надзвичайних ситуаціях, організація консультаційних пунктів з метою інформування громадян про надзвичайні ситуації та поведінку, якої слід дотримуватися у разі їх загрози або виникнення;

15) розроблення, забезпечення та виконання планів у сфері цивільного захисту, обов'язкових до виконання на території громади.

3. Права.

Фахівець з питань ЦЗ має право:

готувати і доводити до відома інших структурних підрозділів громади, обов'язкові для виконання вказівки щодо впровадження в життя рішень з питань цивільного захисту;

перевіряти і визначати ефективність проведення заходів іншими структурними підрозділами громади, підприємствами, установами і організаціями усіх форм власності щодо розв'язання поточних проблем цивільного захисту;

залучати спеціалістів інших підрозділів громади, підприємств, установ і організацій усіх форм власності, об'єднань громадян (за погодженням з керівниками) для розгляду питань з цивільного захисту;

одержувати в установленому порядку від інших підрозділів громади, підприємств, установ та організацій інформацію, документи, матеріали, необхідні для виконання покладених на нього завдань;

ініціювати скликання в установленому порядку за погодженням з головою громади наради з питань цивільного захисту громади;

подавати голові громади про заохочення працівників, які брали участь у розробці, підготовці та проведенні заходів з питань цивільного захисту, а також щодо накладення стягнень на осіб, які допустили порушення вимог законодавства і відповідних розпоряджень голови громади з цих питань;

за дорученням голови громади представляти громаду в інших управлінських структурах, на підприємствах, в установах і організаціях з питань цивільного захисту.

4. Відповідальність.

Фахівець з питань ЦЗ несе відповідальність за невиконання або неналежне виконання посадових функцій (завдань та обов'язків), порушення правил внутрішнього трудового розпорядку, спричинення матеріальних збитків тощо.

5. Взаємовідносини за посадою.

З питань, що входять до компетенції, взаємодіє зі структурними підрозділами громади, підприємствами, установами і організаціями району, тощо.